

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ»
(вибіркова)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 228 «Педіатрія»

2 магістерський рівень

(шифр і назва спеціальності)

курс 1

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
громадського здоров'я та управління
охороною здоров'я

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем громадського здоров'я

Протокол від
“27” серпня 2021 року № 13

Протокол від
“01” вересня 2021 року № 2

Завідувач кафедри

(підпис)

проф. В.А. Огнєв
(ініціали, прізвище)

Голова

(підпис)

проф. В.А. Огнєв
(ініціали, прізвище)

1. Дані про викладачів, що викладають дисципліну

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Огнєв Віктор Андрійович
Контактний тел.	+38-099-95-47-120, 057-707-73-20
E-mail:	v.ognev.khnmu@gmail.com
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	середа 15.30-17.00
Локація	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Мартиненко Наталія Миколаївна
Контактний тел.	+38-067-906-15-69, 057-707-73-20
E-mail:	nmartynenko@ukr.net
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	середа 15.30-17.00
Локація	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Прізвище, ім'я по батькові викладача	М'якина Олександр Володимирович
Контактний тел.	+38-096-305-09-92
E-mail:	myakina_oleksandr@ukr.net
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	четвер 15.30-17.00
Локація	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Семененко Олена Володимирівна
Контактний тел.	+38-063-475-04-32
E-mail:	elena.sk@outlook.com
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	четвер 15.30-17.00
Локація	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

д.мед.н., проф. Огнєв В.А.,
доцент, к.і.н. Мартиненко Н.М.
доцент, к.м.н. М'якина О.В.
асистент, Семененко О.В.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Історія медицини» включає інформацію щодо основних періодів становлення та розвитку медицини як практичної діяльності, а також, формування теоретичних засад і досягнень медичної науки, що надає можливість сприймати позитивний досвід лікарів минулого, уникати їх помилок у підходах до лікування людських недуг і шукати нові шляхи до покращання громадського здоров'я. Дана дисципліна розглядає історію накопичення медичних знань і традицій, принципи і підходи до лікування хворих в різні історичні епохи, накопичення знань з попередження інфекційних хвороб з метою використання корисних ідей на практиці.

Вивчення даної дисципліни є одним з невід'ємних компонентів підготовки висококваліфікованого спеціаліста у сфері громадського здоров'я, який матиме системне уявлення про організацію, основні засади та особливості розвитку медицини в різні історичні періоди та зможе застосовувати ці знання для здійснення професійної діяльності в сфері громадського здоров'я.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: **історія накопичення, формування і розвитку медичних знань, практики і науки.**

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Історія медицини» тісно пов'язана з питаннями, компетентностями і навичками, які здобувають студенти при вивченні таких дисциплін, як «Філософія», «Основи громадського здоров'я», «Організація охорони здоров'я України», а також вибіркового дисциплін «Правові аспекти медичної діяльності», «Етичні норми в громадському здоров'ї», «Основи доказової медицини», «Міжнародні організації в забезпеченні охорони здоров'я», «Сучасні проблеми епідемічних захворювань», «Формування здорового способу життя населення».

Навчальна дисципліна належить до вибіркового дисциплін.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації навчально-виховного процесу вищої освіти.

Загальний підхід: вивчення дисципліни передбачає опанування теоретичних знань та практичних навичок з пошуку історичної інформації та її застосування у здійсненні практичної діяльності фахівця з громадського здоров'я, зокрема здобувачі вищої освіти мають вивчити основні поняття та терміни дисципліни, ознайомитися з особливостями розвитку сфери охорони здоров'я. Здобувачі мусять уміти визначати особливості та рівень розвитку медицини в різні історичні епохи і критично оцінювати здобутки медичних шкіл. Дуже важливим є вміння шукати перспективні ідеї, здатні позитивно впливати на формування принципів здорового способу життя, використовуючи досвід попередніх поколінь і виявляти цільову аудиторію для поширення цих ідей.

Для успішного проходження курсу здобувачам вищої освіти необхідно вчасно виконувати всі завдання викладача, при виявленні питань чи проблем з їх виконанням завчасно звертатися до викладача.

Вивчення дисципліни завершується заліком, тому в процесі вивчення різних тем здобувачу доцільно звертати увагу на питання, що виносяться на залік.

МЕТА КУРСУ:

1. *Основною метою викладання дисципліни «Історія медицини» є отримання інформації про походження, формування і розвиток медицини в різні історичні періоди. Завдання вивчення дисципліни: визначати періоди накопичення знань і практик надання медичної допомоги в різні історичні періоди, конкретизуються відповідно спеціальності і впливають із поставленої мети і виражаються у вигляді переліку загальних та фахових компетентностей. Зокрема, здобувачі мають:*

знати: основні теоретичні поняття дисципліни; джерела вивчення історії медицини; поняття хвороби та практики лікування в різні історичні епохи та у представників різних культур; вивчення поглядів на стан здоров'я, причини захворювань, засоби профілактики, лікування в залежності від світогляду та умов життя у відповідні стадії розвитку людства; визначення та обґрунтування засобів лікування в залежності від стану наук та науково-технічного прогресу; внесок у світову скарбницю медицини видатних вчених, лікарів; знайомство з основними джерелами з історії медицини; знання специфіки та особливостей розвитку медицини України у різні історичні періоди.

навчитися: визначати періодизацію процесу накопичення медичних знань і практичних здобутків лікарів минулого; розуміти і характеризувати особливості розвитку медицини у певний історичний період; з'ясувати переваги і недоліки організації медичного навчання в різні епохи та у різних народів; формулювати власну думку щодо сутності хвороб та методів їх лікування і діагностики; робити висновки щодо рівня медичних та профілактичних знань і практик в історії людства.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Згідно з вимогами стандарту та освітньо-професійної програми дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері громадського здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, застосування наукових теорій та аналітичних методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність спілкуватися іноземною (англійською) мовою;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);

- здатність працювати в міжнародному контексті;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність розробляти та управляти проектами;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

спеціальні (фахові, предметні):

- здатність оцінювати, інтерпретувати, порівнювати та прогнозувати шляхи розвитку громадського здоров'я;
- здатність визначати в історичній ретроспективі пріоритети громадського здоров'я в різні історичні епохи;
- здатність розробляти і пропонувати науково обґрунтовані варіанти стратегій, політик та заходів, заснованих на позитивному історичному досвіді і спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я населення, а також оцінювати їх ефективність;
- здатність оцінювати важливість і наслідки певних дій у відповідь на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я;
- здатність використовувати етичні принципи та норми права при плануванні досліджень, збиранні інформації та її використанні;
- здатність застосовувати різні методик, стратегії та моделі викладання історії медицини;
- здатність здійснювати викладання історії медицини у закладах освіти різного рівня.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ЄКТС.

Тема 1. Історія медицини як наука і предмет викладання. Медицина первісного суспільства. Медицина Стародавнього Світу.

Вступ до курсу «Історія медицини». Походження медицини. Медицина первісного суспільства. Уявлення про хвороби за первісного ладу. Містичні методи лікування. Лікувальні засоби первісної медицини. Медицина цивілізацій Стародавнього Світу.

Тема 2. Медицина Середньовіччя та за доби Відродження.

Медицина Візантійської імперії. Медицина Арабських халіфатів. Європейська медицина раннього і класичного Середньовіччя (V–XV ст.). Європейська медицина за доби Відродження (XV–XV ст.).

Тема 3. Медицина Нового часу середини XVII – початку XX ст.

Особливості розвитку медицини в європейських країнах. Формування медичних наук. Значні наукові відкриття, що вплинули на розвиток медицини. Медичний інструментарій та запровадження нових методик обстеження пацієнтів. Видатні лікарі Модерної доби.

Тема 4. Розвиток медицини в українських землях. Становлення і формування медичних наукових шкіл. Видатні представники медичної науки України за час її існування.

Тема 5. Історія Харківського національного медичного університету та його місце в медичній освіті і науці в Україні.

Медичний факультет Імператорського Харківського університету (1805–1920 рр.). Харківська державна медична академія (1920–1921 рр.). Харківський державний медичний університет (1921-1994 рр.). Харківський національний медичний університет (з 2007 року).

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 3	Напрямок підготовки <u>22 «Охорона здоров'я»</u> (шифр і назва)	Вибіркова	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 228 «Педіатрія» (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
Годин для заочної форми навчання: аудиторних – 20 самостійної роботи студента - 70	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції	
		10 год	
		Практичні, семінарські	
		10 год	
		Самостійна робота	
		70 год	
Індивідуальні завдання: - год.			
Вид контролю: залік			

Структура навчальної дисципліни

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин			
	Форма навчання (заочна)			
	усього	у тому числі		
л		п	с. р.	
1	2	3	4	5

<i>Тема 1. Історія медицини як наука і предмет викладання. Медицина первісного суспільства. Медицина Стародавнього Світу.</i>	16	2	2	12
<i>Тема 2. Медицина Середньовіччя та за доби Відродження..</i>	14	2	2	10
<i>Тема 3. Медицина Нового часу (середина XVII ст. – початок XX ст.).</i>	12	2	2	8
<i>Тема 4. Внесок вчених України у розвиток медичної науки.</i>	24	2	2	20
<i>Тема 5. Історія Харківського національного медичного університету та його місце в медичній освіті і науці в Україні.</i>	18	2	1	15
Підсумкове заняття	6		1	5
Усього	90	10	10	70

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія медицини як наука і предмет викладання. Медицина первісного суспільства. Медицина Стародавнього Світу.	2
2	Медицина Середньовіччя та за доби Відродження.	2
3	Медицина Нового часу.	2
4	Внесок вчених України у розвиток медичної науки.	2
5	Історія Харківського національного медичного університету та його місце в медичній освіті і науці в Україні.	2
	Всього лекційних годин	10

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виникнення медицини та її розвиток у первісному суспільстві. Медицина Античного світу.	2
2	Медицина Середньовіччя та за доби Відродження.	2
3	Медицина Нового часу (середини XVII – початку XX століть).	2
4	Вчені-медики України.	2
5	Історія Харківського національного медичного університету з 1805 року по сьогодні.	2
	Всього годин семінарських занять	10

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Медицина первісного суспільства та Стародавнього Світу	7
2	Розвиток медицини Середньовіччя та за доби Відродження	10
3	Медицина Київської Русі (IX–XII століть)	8
4	Медицина України (XII – XVII століть)	10
5	Розвиток медицини в Україні (XVIII– поч. XX ст.)	8
6	Історія охорони здоров'я у Харкові з моменту заснування міста в середині XVII – до поч. XXI ст.	12
7	Діяльність Харківського Медичного Товариства	8
8	Медична етика і деонтологія в сучасному світі	7
	Разом годин самостійної роботи	70

Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти під керівництвом викладача з дисципліни «Історія медицини» проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки доповідей за ними; вивчення історичних документів, рекомендованих для вивчення різних тем дисципліни; роботи з електронною системою; виконання індивідуальних завдань.

Здобувачі заочної форми навчання повинні виконати індивідуальне завдання і надіслати його на перевірку викладачеві (на e-mail) не пізніше, ніж за 10 днів до початку навчальної сесії.

Завдання (теми) для індивідуальної роботи здобувачі обирають із запропонованого переліку. Також здобувачі можуть самостійно запропонувати тему для виконання індивідуального завдання, спираючись на сферу своїх наукових інтересів або практичної діяльності, при цьому вони мають узгодити її з викладачем.

Критерії оцінювання індивідуального завдання. Робота повинна мати обсяг 10-16 сторінок тексту стандартного оформлення (розмір аркуша А4, шрифт – Times New Roman, кегль – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25, вирівнювання по ширині, між абзацні відступи – відсутні) і повністю розкривати зміст обраних питань. Робота має бути структурована та містити перелік використаних літературних джерел, оформлений відповідно до існуючих вимог. Робота має бути подана на перевірку у визначені строки.

Невідповідність змісту, занадто великий або малий обсяг роботи, невідповідність формальним вимогам до оформлення, відсутність переліку використаних джерел або його неправильне оформлення, недостатня структурованість роботи, невчасне подання роботи на перевірку є підставами для зниження оцінки або ж повернення роботи на доопрацювання.

Теми індивідуальних завдань

1. Предмет і джерела вивчення курсу «Історія медицини».
2. Поняття хвороби і методи лікування за первісного ладу.
4. Особливості храмової медицини Стародавньої Греції.
5. Лікарі доби античності і їх внесок у розвиток медицини.
6. Особливості розвитку медицини в Арабських халіфатах.
7. Особливості розвитку візантійської медицини.
8. Особливості розвитку медицини у країнах Західної Європи за доби Відродження.
9. Які наукові відкриття Модерної доби істотно вплинули на розвиток медицини?
10. Винахід яких медичних інструментів та приладдя Нового часу істотно полегшив працю лікарів? .
11. Видатні постаті медицини Модерної доби.
12. Які методи обстеження хворих почали використовувати лікарі за Модерної доби?
13. Розвиток медицини в Україні за доби Київської Русі.
14. Розвиток медицини в Україні за Модерної доби.
15. Історія Харківського національного медичного університету.
16. Діяльність Харківського Медичного Товариства.
17. Видатні професори Харківського національного медичного університету і їх внесок у розвиток вітчизняної і світової медицини.

Методи навчання

Проблемна, мультимедійна та лекція-бесіда; творчі та проблемні дискусії, наочні ілюстрації, обговорення, усні опитування, письмові контрольні роботи, тестові завдання, письмові творчі роботи, самостійна робота, ігрові методи, вирішення ситуаційних та практичних завдань, а також самостійна робота здобувачів вищої освіти з інформаційними джерелами та нормативними документами.

Види контролю: поточний та підсумковий.

Оцінювання

Формою підсумкового контролю дисципліни є залік, який проводить викладач академічної групи відповідно розкладу, затвердженого університетом.

Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД)

Поточна навчальна діяльність здобувачів вищої освіти контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння кожної теми дисципліни та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській

кредитно-трансферній системі організації навчального процесу», затвердженій наказом ХНМУ № 52 від 23.02.2016.

Підсумковий бал за ПНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми. До суми балів за ПНД включається також оцінка за виконану індивідуальну роботу. Відповідно до вказаної Інструкції, перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність (ПНД) у багатобальну шкалу, для дисциплін, що завершуються заліком проводиться відповідно до таблиці 1.

Таблиця 1

**Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються заліком)**

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Проведення та оцінювання заліку

Залік з дисципліни – це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс (семестр):

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції – вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Таблиця 2

Критерії оцінювання практичних навичок

Кількість навичок	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами практичної частини	За кожну практичну навичку студент одержує від 5 до 8 балів, що відповідає:
1	8	6,5	5		«5» - 8 балів; «4» - 6,5 балів; «3» - 5 балів.
2	8	6,5	5		
	16	13	10		

Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають усі теми дисципліни.

Таблиця 3

Критерії оцінювання теоретичних знань

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають теоретичну частину дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає:
1	16	12	10		«5» - 10-12 балів; «4» - 12-13 балів; «3» - 14,5-16 балів.
2	16	12	10		
3	16	12	10		
4	16	12	10		
	64	32,5	40		

Технологія оцінювання дисципліни

Оцінювання результатів вивчення дисциплін проводиться безпосередньо під час заліку. Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за ПНД та іспиту і становить min – 120 до max – 200. Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS наведена у таблиці 6.

**Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою,
чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з дисципліни виставляється лише здобувачам вищої освіти, яким зараховані усі підсумкові заняття та залік.

Здобувачам, що не виконали вимоги навчальних програм дисциплін виставляється оцінка Fx, якщо вони були допущені до складання заліку, але не склали його. Оцінка F виставляється здобувачам, які не допущені до складання заліку.

Оцінки “Fx” або “F” (“незадовільно”) виставляють здобувачам, яким не зараховано вивчення дисципліни, формою контролю якої є залік.

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють здобувачу вищої освіти відповідну оцінку за шкалами (Таблиця 4) у залікову книжку та заповнюють відомості успішності з дисципліни за формами: У-5.03А – залік.

Політика курсу

Політика курсу полягає у дотриманні Етичного Кодексу, укладеного університетською спільнотою, в якому визначено основні моральні принципи (Кодекс корпоративної етики ХНМУ представлений на сайті <http://knmu.edu.ua>)

Відповідно до діючої «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу» студенти мають отримати оцінку з кожної теми дисципліни. Якщо здобувач вищої освіти пропустив навчальне заняття він має його відпрацювати відповідно до «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять». Відпрацювання проводяться щоденно черговому викладачу кафедри.

У разі невчасної здачі здобувачем індивідуального завдання з поважної причини, необхідно повідомити викладача про таку ситуацію та встановити новий строк здачі. Якщо здобувач не встигає з виконанням індивідуального завдання він може попросити у викладача відтермінування з обґрунтуванням причини невчасного виконання (викладач вирішує в кожній конкретній ситуації

чи є сенс подовження строку виконання і на який термін).

У разі невиконання завдань під час навчальних занять, чи невиконання частини такого заняття викладач виставляє незадовільну оцінку, яку здобувач має перескласти викладачеві у вільний час, який слід попередньо призначити.

Під час лекційного заняття здобувачам вищої освіти рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші.

Під час практичних занять очікується достатній рівень підготовленості здобувачів до них та активна участь в роботі і виконанні поставлених викладачем завдань. Зокрема, очікується активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час занять важливі:

- повага до колег, ввічливість та вихованість,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами, підготовленість до заняття.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у різноманітних науково-комунікативних заходах з предметного профілю.

Успішне проходження курсу вимагає дотримання академічної доброчесності, знання та вміння використовувати при підготовці до занять та виконанні завдань Положення про порядок перевірки у Харківському національному університеті текстових документів – дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, матеріалів наукових форумів, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність текстових запозичень.

Поведінка в аудиторії

Основні «так» та «ні»

Здобувачам вищої освіти важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм. Під час занять здобувачі мають бути вдягнені в медичні халати (професійний одяг).

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити воду;
- фотографувати слайди презентацій;

- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої, інші напої окрім води, а також наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз`яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Ступак Ф. Я. Історія медицини / Ф.Я. Ступак. – К.: Книга-плюс, 2015. – 174 с.
2. Верхратський С. А., Заблудовський П. Ю. Історія медицини / С. А. Верхратський, П. Ю. Заблудовський С. А. – К.: Вища школа, 1991. – 432с.
3. Голяченко О., Ганіткевич Я. Історія медицини / О. Голяченко, Я. Ганіткевич – Тернопіль : Лілея, 2004. – 248 с.
4. Історія медицини : методичні вказівки для студентів до семінарського заняття за темою «Виникнення медицини, її розвиток у первісному суспільстві. Медицина Стародавнього Світу» для підготовки студентів за спеціальностями 222 «Медицина», 228 «Педіатрія», 221 «Стоматологія» / В. Огнєв, Н. Мартиненко, О. Семененко та ін. – Харків : ХНМУ, 2017. – 18 с.
5. Історія медицини : методичні вказівки для студентів до семінарського заняття за темою «Медицина Середньовіччя та за доби Відродження» для підготовки студентів за спеціальностями 222 «Медицина», 228 «Педіатрія», 221 «Стоматологія» / В. Огнєв, Н. Мартиненко, О. Семененко та ін. – Харків : ХНМУ, 2017. – 16 с.
6. Історія медицини : методичні вказівки для студентів до семінарського заняття за темою «Медицина Нового часу середини XVII – початку XX ст.» для підготовки студентів за спеціальностями 222 «Медицина», 228 «Педіатрія», 221 «Стоматологія» / В. Огнєв, Н. Мартиненко, О. Семененко та ін. – Харків : ХНМУ, 2017. – 18 с.
7. Історія медицини : методичні вказівки для студентів до семінарського заняття за темою «Вчені-медики України» для підготовки студентів за

- спеціальностями 222 «Медицина», 228 «Педіатрія», 221 «Стоматологія» / В. Огнєв, Н. Мартиненко, О. Семененко та ін. – Харків : ХНМУ, 2017. – 20 с.
7. Історія медицини : методичні вказівки для студентів до семінарського заняття за темою «Виникнення медицини, її розвиток у первісному суспільстві. Медицина Стародавнього Світу» для підготовки студентів за спеціальностями 222 «Медицина», 228 «Педіатрія», 221 «Стоматологія» / В. Огнєв, Н. Мартиненко, О. Семененко та ін. – Харків : ХНМУ, 2017. – 16 с.
8. Лекційний курс кафедри.

Допоміжна

1. Визначні імена в світовій медицині / Г. Ю. Аронов. О. А. Грандо, М. Б. Мирський. За ред. О. А. Грандо. – К.: РВА «Тріумф», 2001. – 320 с.
2. Ганіткевич Я. В. Історія української медицини в датах та іменах / Я. Ганіткевич. ; НАН України, Наук. т-во ім. Т. Шевченка [та ін.]. – Львів, 2004. – 365 с.
3. Ганіткевич Я. В. Українські лікарі-вчені першої половини ХХ століття та їхні наукові школи: біогр. нариси та бібліогр. / Я. Ганіткевич. – Львів, 2002. . – 542 с.
4. Грандо О. А. Визначні імена в історії української медицини / О. Грандо. – К. : РВА «Тріумф», 1997. – 336 с.
5. Грандо О. А. Подорож у минуле медицини / О. Грандо. - К.: РВА «Тріумф», 1995. . – 176 с.
6. История медицины: Очерки / Л. Т. Малая, В. Н. Коваленко, А. Г. Каминский, Г. С. Воронков. – К.: Лыбидь. 2003. – 413 с.
7. Медицина // Большая медицинская энциклопедия. – М., 1980. Т. 1–14. – С. 7–31
8. Сорокина Т. С. История медицины: Учебник / Т. С. Сорокина– М.: Изд. центр «Академия». 2006. – 560 с.
9. Ступак Ф. Я. Вступ до історії медицини. Медицина і первісне суспільство. / Ф. Я. Ступак. – К.: НМУ, 2002. – 64 с.
10. Ступак Ф. Я. Культура і медицина Індії / Ф. Я. Ступак. – К.: НМУ, 2001. - 52 с.

14. Інформаційні ресурси

1. U.S. National Library of Medicine – Национальная медицинская библиотека США – <http://www.nlm.nih.gov/>
3. Научная библиотека Харьковского национального медицинского университета – <http://libr.knmu.edu.ua/index.php/biblioteki>
4. Национальная библиотека Украины им. В.И. Вернадского – <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Национальная научная медицинская библиотека Украины – <http://www.library.gov.ua/>
6. Харьковская государственная научная библиотека им. В.Г. Короленка – <http://korolenko.kharkov.com>

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ:

1. Що вивчає «Історія Медицини»?
2. Які джерела надають нам відомості про розвиток медицини?
3. Які методи лікування використовували за первісного ладу?
4. Які риси притаманні первісній медицині?
5. Які медичні школи Стародавнього Світу ви знаєте?
6. Назвіть, будь ласка, особливості розвитку медицини доби Середньовіччя.
7. Які особливості мала медицина в Арабських халіфатах?
8. Як впливала католицька церква на медичну науку?
9. Які протиепідемічні заходи вживала медицина за Середньовіччя?
10. Які наукові відкриття Модерної доби істотно вплинули на розвиток медицини?
11. Який медичний інструментарій був винайдений і почав використовуватися лікарями у період Нового часу?
12. Які методи обстеження хворих були запропоновані і почали використовуватися лікарями Модерної доби?.
13. Що Ви знаєте про розвиток медицини в українських землях?
14. Що Ви знаєте про принципи козацької медицини?
15. Кого з відомих представників української медицини Ви знаєте? Яким був їх внесок у розвиток науки і медичної практики?
16. Коли було відкрито Харківський Імператорський університет?
17. Що Ви знаєте про історію медичного факультету Харківського Імператорського університету?
18. Яким був внесок професорів Харківського державного медичного інституту у розвиток медичної науки у ХХ столітті?
19. Якою є структура Харківського національного медичного університету на початку ХХІ ст.?
20. Якими, на Вашу думку, є перспективи розвитку вітчизняної медицини?